

~~5751~~

52752

JUL - 6727

Nr. 42752

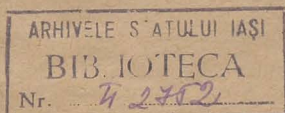
5751

GH. UNGUREANU

*Donata. Muzeelor
Statului
sm. 12
12/10/95*

CÂTEVA DATE INEDITE DESPRE
FAMILIA ȘI VIAȚA POETULUI
VASILE ALECSANDRI

Dnr. 4721

I A Ș I
COLECȚIA «CETATEA MOLDOVEI»
1943

CÂTEVA DATE INEDITE DESPRE FAMILIA ȘI VIEȚA POETULUI VASILE ALECSANDRI

Cercetătorii de până acum ai vieții poetului dela Mircești n'au făcut prea multă lumină în ceea ce privește trecutul familiei Alecsandri; din această cauză mai sunt încă în circulație afirmațiile fanteziste sau de-a-dreptul calomniatoare lansate de unii și alți, fie din neștiință, fie din răutate.

V. Alecsandri, în „Suvenire din viața mea“, afirmă că „familia mea este originară din Veneția; pe timpul când această republică era în strălucire, un străbun al meu, om cu inimă îndrăzneată și cu spirit cavaleresc se puse cu a lui spadă în serviciul Țării, se căsătorii cu o Româncă și deveni obârșia familiei Alecsandri“.

El chiar credea în această romantică genealogie și aștepta — în zadar însă — cercetările în această direcție pe care le făcea prietenul său la Veneția, Al. Papadopol Calimah.

Evident poate nu avea de unde să știe trecutul familiei sale; tatăl său, vornicul Vasile Alecsandri, rămăsese orfan de tată la vârsta de un an sau doi. Mama lui, deasemenea, nu trăi mult; documentele nu ne-o arată. Crescut de rude sau poate chiar de străini, nu avea de unde să știe câtuși de puțin despre înaintașii săi. Și, apoi, ne întrebăm, câți astăzi își cunosc înaintașii mai în sus de bunici? Acest cult al strămoșilor este atât de neglijat în familiile noastre, încât am avut deseori ocazia să constat că unii nu știu cine au fost bunicii. Sunt împrejurări când, legitimi fiind, copiii ajungând mari, nu-și cunosc părinții sau familiile lor.

Lanțul genealogic pe care vrea să-l facă un cercetător¹ cu acel postelnic Alecsandri din timpul lui Ion Tomșa (1630, Muntenia) nu are nicio verigă documentară.

Candidând la domnie în 1859, adversarii pentru a-i șubrezi situația și a-l descredita, au scos un pamflet, anonim, de o evidentă factură jidovească, în care se spunea că s'ar trage dintr'un bunic jidov. Altul, de nație jidovească², a afirmat că Alecsandri a fost „fiul lui Isac, jidan din Triest“.

În 1892 se tipărește la Iași, cu o prefață analitică de Gh. Ghibănescu, manuscriptul găsit la familia Sion, intitulat pompos: „*Arhondologia Moldovii*“, a paharnicului Constantin Sion. Acest bătrân răutăcios și invidios arată³ că poetul nu s'ar trage din adevărata familie Alecsandri, ci dintr'un jidov botezat Mihalachi Botezatu „jidov din târgul boilor din Iași, care au trăit până pe timpul lui Ioan Sturza Vodă“ și că a fost „stolnic la Sf. Spiridon“.

Pot fi adevărate numai în ceea ce privește numele de botez al bunicului poetului, adică *Mihalachi* și că a fost funcționar la Sf. Spiridon din Iași.

Restul sunt invenții răutăcioase și pot fi luate în considerație tot atâta cât pot fi și datele istorice ale familiei Sion, alcătuite după documente falsificate de bătrânul paharnic, care vrea să pară un om cinstit. Am avut ocazia să văd originalele acestor documente falsificate cât și copiile lor la Arhivele Statului. Din alte cercetări am constatat că bătrânul paharnic nu erta pe nimeni cu care ar fi avut un cât de mic conflict și îndată își vărsa veninul în manuscriptul lui unde scria — necontrolat de nimeni — mahalagisme și calomnii la adresa familiei aceleia cu care avea ceva de împărțit.

În felul acesta credea că se răsbună. Pe acel Mihalachi Botezatu — pe care în zădar vroia regretatul profesor N. Iorga⁴ să-l scoată dacă a fost botezat măcar din altă nație decât cea jidovească, paharnicul îl face să trăească până pe timpul lui Ioan Sandu Sturza Vodă (1822—1828), în timp ce tatăl poetului, vornicul Vasile Alecsandri, rămăsese fără tată încă din anul 1793, adevăratul Mihalachi Alecsandri murind la 1793.

1. Al. I. Dimitrescu, Despre V. Alecsandri, Buc. 1905.

2. Marco Canini, La verità sulla questione dell'Israeliti in Rumania.

3. Op. cit., p. 6-8.

4. N. Iorga, Istoria Lit. rom, veac. XIX, II, 50.

Insfârșit H. Sanielevici¹ susține afirmația paharnicului Sion bazându-se pe „tipul semitic” al poetului.

Mare dreptate are Elena Rădulescu-Pogoneanu când afirmă²: „Această stăruință în timpul din urmă, în presă, de a arăta pe Alecsandri ca fiind de origine evreiască, precum și pățimașă și nedemna campanie mai veche împotriva sa acuzându-l că a falsificat poeziile populare culese de el, par a fi o replică a iudaismului la antisemitismul marelui poet”.

Cercetări mai serioase asupra familiei poetului s’au făcut de către Sever Zotta, fostul director al Arhivelor Statului din Iași; dintr’o eroare de citit, *Mihalache Alecsandri*, bunicul poetului, devine *Mihalache Alecsandru*, (î aruncat deasupra a fost citit u) eroare care pune un semn de întrebare dacă acesta face parte din familia Alecsandri.

De oarece acest lucru este foarte interesant pentru cercetările noastre, adică a ști precis cum l-a chemat pe bunicul lui Alecsandri, am cercetat atât „foaia calităților” din dosarele de cancelarie ale Arhivelor Statului, cât și Arhiva dela Sf. Spiridon și am constatat că pretutindeni bunicul poetului nu e scris decât *Mihalachi Alecsandri*. În foaia de calități a Arhivelor Statului terminația *dri* dela Vasile Alecsandri scris de aceeași mână, este la fel scrisă cu *dri* dela Mihalache Alecsandri.

Cercetând și alte condici și dosare am constatat că nici într’un loc nu am găsit Alecsandru³ ci numai Alecsandri. În luna Septemvrie 1783, tânărul Mihalachi Alecsandri, este primit în slujba de sameș la Epitropia Sf. Spiridon din Iași, în locul sameșului Enachi⁴, cu 40 lei pe lună; în 1784 Mihalache Alecsandri arendează dela Epitropie, pe lângă funcțiunea de sameș, venitul păhărniceii; din 1784—1785 o dughiană a Epitropiei

1. H. Sanielevici, Literatură și știință, Buc. 1930, p. 127.

2. Elena Rădulescu-Pogoneanu, Vasile Alecsandri, vol. I. Craiova, 1940, p. 11. nota 8.

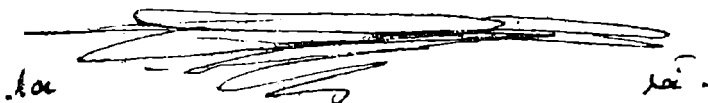
3. La Iași a fost și familia Alecsandru; un *Iordachi Alecsandru* vtorî comis „în 1821 a fost în Basarabia și acolo s’a însurat sfătuit de neprieteni”; un *Grigore Alecsandru* sărdar era în slujba divanului la 1838 și era însurat cu fata banului Chirica; jlcnicerul *Apostol Alecsandru*, însurat cu Marta, are un copil *Nicolae Alecsandru* născut la Iași în 1836; nicăeri însă nu vedem legături de familie între aceștia și familia Alecsandri (Arhivele Statului Iași, Fond Mitropolie. Mărturie mitricale 1836).

4. Arhiva Sf. Spiridon Iași, Sama epitropiei pe ani 1781—1823, Condica 2.

o ține un *Alecsandri vutcariul*, alături cu Nicola abageriul, Dima horelcariul. Acest *Alecsandri vutcariul*, nu mai apare în condica din 1785; bănuiesc să fi fost un bătrân, poate primul *Alecsandri* venit la Iași; dugheana lui o ia altul în 1785.

Mihalache *Alecsandri*, în anii următori, fiind tot sameș, cumpără când venitul păhărniceii, când Cotnarii, când Borșa. În această condică de câte ori l-am găsit, nu e scris decât *Mihalachi Alecsandri* și l-am găsit nu de două ori — cum s'a spus

1792 Mai 8
 puka' re ca' p'au' casar M. k'ina
 pe s'ă m'ăz'ă k'ij'ă ca' d'aj' a' k' d' s' a
 . In' m'ă D'umneal' m'ă x'ala' k' a' k'
 ca' g'ă k' m'ă z'ă , k'ă p'ă z'ă m'ă D'ă
 c'ă m'ă

Adresa de pe scrisoarea trimisă către „cinstit dumnealui Mihalache Alecsandri cămăraș cu părințască dragoste la Iaș” 1792 Mai 8.

— ci de peste 14 ori. În 1791 venitul păhărniceii îl ia *Căpitanul Alecsandri*¹ cu 200 lei, iar în același an, *Mihalachi Alecsandri*² ține Borșa și era și sameș.

În anul 1790³, *Mihalachi Alecsandri* este „*Camaraș de*

1. Aceeași condică, fila 104.

2. Ibid., fila 104 verso.

3. Arhivele Statului Iași, Tr. 1788 op. 2039 dos. 241 fila 90 verso, 1790 „Hârtie din partea Epitropilor M-rei Sfântului Spiridon prin care dase cu bezmân lui *Mihalachi Alecsandri*, biv *camaraș de izvoade*, 7 stânjini din lungul locului ce are M-rea dela Gheorghe Cățăreț ispravnic de aprozi în mahalaca sârbească de unde au fost cișmea seacă”.

izvoade“ și îndată i se dă și rangul de sulger. Moartea îl găsește în plină activitate; dela Septembrie 1793 nu-l mai găsim. Socotelile îi rămân foarte încurcate; unii recunosc datoriile față de raposat, alții nu, astfel că rămâne asupra casei sale o datorie de 10.008 lei¹.

Dar nu numai în Iași acest Mihalachi era cunoscut cu numele lui de Alecsandri. Intr'o ladă cu hârtii dela Sf. Spiridon Iași, pe care nu le-am dovedit să le caut pe toate din cauza murdăriei în care se găesc, am găsit o scrisoare a egumenului Gherasim dela „Precista“ din Roman, către „*Institt dumisale Mihalache Alecsandri cămăraș, cu părințască dragoste*“ din anul 1792 Mai în 8. Scrisoarea începe cu: „*Hristos anesti și cu părințască dragoste mă închin*“. Egumenul îi cere să caute „o scrisoare“ a unor dugheni, scrisoare pe care o bănuia în arhiva Epitropiei. Rezultă că Mihalache Alecsandri era o persoană de mare încredere a epitropiei de vreme ce i se încredințase „izvoadele“² și totodată o persoană bine cunoscută.

Rămâne deci stabilit că acest Mihalache nu a purtat niciodată numele de Alecsandru, întrucât îl găsim în documente numai cu numele de Alecsandri.

Un document³ găsit în arhiva Mitropoliei de curând depusă spre păstrare la Arhivele Statului, ne ajută să precizăm acum și originea etnică a familiei Alecsandri. Iată documentul:

„Cu filască plecăciune închinându-mă, sărut driapta blagoslovitoare Inalt Preasfințitel Voastre. Având a trimite doi copii la corporul învățăturii din Petersburg, pe lângă alte documenturi și dovezi că sânt dreptii fii ai mei și feciori de dvoreni, care le-am și gătit, îmi mai cer și mitrică că eu sânt născut din părinți legiuți și pravoslavnici, și fiind dar născut în Moldova la orașul Ești, la anul 1780 din părinți pravoslavnici, tatăl meu medelnicerul Alecsandru Alecsandri, de nație grec

1. Pentru această datorie se ia înapoi casei răposatului o parte din locul dat de dante de către Epitropie în 1794 Octombrie 26. (Arhiv. Stat Iași, Tr. 1788 op. 2039 dos. 241 fila 90 verso. act din 28 Oct. 1794).

2. O curioasă coincidență: Mihalachi Alecsandri a fost „camaraș de izvoade“ la Sf. Spiridon, fiul său Vasile Alecsandri în 1849 „Arhivist al Statului“ iar fiul acestuia, poetul Vasile Alecsandri, arhivist al Statului în 1850; trei generații de arhiviști.

3. Arhivele Statului Iași, mapa familiei Alecsandri.

2. 4. 6. 8. 10. 12. 14. 16. 18. 20. 22. 24. 26. 28. 30. 32. 34. 36. 38. 40. 42. 44. 46. 48. 50. 52. 54. 56. 58. 60. 62. 64. 66. 68. 70. 72. 74. 76. 78. 80. 82. 84. 86. 88. 90. 92. 94. 96. 98. 100. 102. 104. 106. 108. 110. 112. 114. 116. 118. 120. 122. 124. 126. 128. 130. 132. 134. 136. 138. 140. 142. 144. 146. 148. 150. 152. 154. 156. 158. 160. 162. 164. 166. 168. 170. 172. 174. 176. 178. 180. 182. 184. 186. 188. 190. 192. 194. 196. 198. 200. 202. 204. 206. 208. 210. 212. 214. 216. 218. 220. 222. 224. 226. 228. 230. 232. 234. 236. 238. 240. 242. 244. 246. 248. 250. 252. 254. 256. 258. 260. 262. 264. 266. 268. 270. 272. 274. 276. 278. 280. 282. 284. 286. 288. 290. 292. 294. 296. 298. 300. 302. 304. 306. 308. 310. 312. 314. 316. 318. 320. 322. 324. 326. 328. 330. 332. 334. 336. 338. 340. 342. 344. 346. 348. 350. 352. 354. 356. 358. 360. 362. 364. 366. 368. 370. 372. 374. 376. 378. 380. 382. 384. 386. 388. 390. 392. 394. 396. 398. 400. 402. 404. 406. 408. 410. 412. 414. 416. 418. 420. 422. 424. 426. 428. 430. 432. 434. 436. 438. 440. 442. 444. 446. 448. 450. 452. 454. 456. 458. 460. 462. 464. 466. 468. 470. 472. 474. 476. 478. 480. 482. 484. 486. 488. 490. 492. 494. 496. 498. 500. 502. 504. 506. 508. 510. 512. 514. 516. 518. 520. 522. 524. 526. 528. 530. 532. 534. 536. 538. 540. 542. 544. 546. 548. 550. 552. 554. 556. 558. 560. 562. 564. 566. 568. 570. 572. 574. 576. 578. 580. 582. 584. 586. 588. 590. 592. 594. 596. 598. 600. 602. 604. 606. 608. 610. 612. 614. 616. 618. 620. 622. 624. 626. 628. 630. 632. 634. 636. 638. 640. 642. 644. 646. 648. 650. 652. 654. 656. 658. 660. 662. 664. 666. 668. 670. 672. 674. 676. 678. 680. 682. 684. 686. 688. 690. 692. 694. 696. 698. 700. 702. 704. 706. 708. 710. 712. 714. 716. 718. 720. 722. 724. 726. 728. 730. 732. 734. 736. 738. 740. 742. 744. 746. 748. 750. 752. 754. 756. 758. 760. 762. 764. 766. 768. 770. 772. 774. 776. 778. 780. 782. 784. 786. 788. 790. 792. 794. 796. 798. 800. 802. 804. 806. 808. 810. 812. 814. 816. 818. 820. 822. 824. 826. 828. 830. 832. 834. 836. 838. 840. 842. 844. 846. 848. 850. 852. 854. 856. 858. 860. 862. 864. 866. 868. 870. 872. 874. 876. 878. 880. 882. 884. 886. 888. 890. 892. 894. 896. 898. 900. 902. 904. 906. 908. 910. 912. 914. 916. 918. 920. 922. 924. 926. 928. 930. 932. 934. 936. 938. 940. 942. 944. 946. 948. 950. 952. 954. 956. 958. 960. 962. 964. 966. 968. 970. 972. 974. 976. 978. 980. 982. 984. 986. 988. 990. 992. 994. 996. 998. 1000. 1002. 1004. 1006. 1008. 1010. 1012. 1014. 1016. 1018. 1020. 1022. 1024. 1026. 1028. 1030. 1032. 1034. 1036. 1038. 1040. 1042. 1044. 1046. 1048. 1050. 1052. 1054. 1056. 1058. 1060. 1062. 1064. 1066. 1068. 1070. 1072. 1074. 1076. 1078. 1080. 1082. 1084. 1086. 1088. 1090. 1092. 1094. 1096. 1098. 1100. 1102. 1104. 1106. 1108. 1110. 1112. 1114. 1116. 1118. 1120. 1122. 1124. 1126. 1128. 1130. 1132. 1134. 1136. 1138. 1140. 1142. 1144. 1146. 1148. 1150. 1152. 1154. 1156. 1158. 1160. 1162. 1164. 1166. 1168. 1170. 1172. 1174. 1176. 1178. 1180. 1182. 1184. 1186. 1188. 1190. 1192. 1194. 1196. 1198. 1200. 1202. 1204. 1206. 1208. 1210. 1212. 1214. 1216. 1218. 1220. 1222. 1224. 1226. 1228. 1230. 1232. 1234. 1236. 1238. 1240. 1242. 1244. 1246. 1248. 1250. 1252. 1254. 1256. 1258. 1260. 1262. 1264. 1266. 1268. 1270. 1272. 1274. 1276. 1278. 1280. 1282. 1284. 1286. 1288. 1290. 1292. 1294. 1296. 1298. 1300. 1302. 1304. 1306. 1308. 1310. 1312. 1314. 1316. 1318. 1320. 1322. 1324. 1326. 1328. 1330. 1332. 1334. 1336. 1338. 1340. 1342. 1344. 1346. 1348. 1350. 1352. 1354. 1356. 1358. 1360. 1362. 1364. 1366. 1368. 1370. 1372. 1374. 1376. 1378. 1380. 1382. 1384. 1386. 1388. 1390. 1392. 1394. 1396. 1398. 1400. 1402. 1404. 1406. 1408. 1410. 1412. 1414. 1416. 1418. 1420. 1422. 1424. 1426. 1428. 1430. 1432. 1434. 1436. 1438. 1440. 1442. 1444. 1446. 1448. 1450. 1452. 1454. 1456. 1458. 1460. 1462. 1464. 1466. 1468. 1470. 1472. 1474. 1476. 1478. 1480. 1482. 1484. 1486. 1488. 1490. 1492. 1494. 1496. 1498. 1500. 1502. 1504. 1506. 1508. 1510. 1512. 1514. 1516. 1518. 1520. 1522. 1524. 1526. 1528. 1530. 1532. 1534. 1536. 1538. 1540. 1542. 1544. 1546. 1548.

[illegible]

11. Aug
1835. Bremen.

1872
 1873
 1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900
 1901
 1902
 1903
 1904
 1905
 1906
 1907
 1908
 1909
 1910
 1911
 1912
 1913
 1914
 1915
 1916
 1917
 1918
 1919
 1920
 1921
 1922
 1923
 1924
 1925
 1926
 1927
 1928
 1929
 1930
 1931
 1932
 1933
 1934
 1935
 1936
 1937
 1938
 1939
 1940
 1941
 1942
 1943
 1944
 1945
 1946
 1947
 1948
 1949
 1950
 1951
 1952
 1953
 1954
 1955
 1956
 1957
 1958
 1959
 1960
 1961
 1962
 1963
 1964
 1965
 1966
 1967
 1968
 1969
 1970
 1971
 1972
 1973
 1974
 1975
 1976
 1977
 1978
 1979
 1980
 1981
 1982
 1983
 1984
 1985
 1986
 1987
 1988
 1989
 1990
 1991
 1992
 1993
 1994
 1995
 1996
 1997
 1998
 1999
 2000
 2001
 2002
 2003
 2004
 2005
 2006
 2007
 2008
 2009
 2010
 2011
 2012
 2013
 2014
 2015
 2016
 2017
 2018
 2019
 2020
 2021
 2022
 2023
 2024
 2025
 2026
 2027
 2028
 2029
 2030
 2031
 2032
 2033
 2034
 2035
 2036
 2037
 2038
 2039
 2040
 2041
 2042
 2043
 2044
 2045
 2046
 2047
 2048
 2049
 2050
 2051
 2052
 2053
 2054
 2055
 2056
 2057
 2058
 2059
 2060
 2061
 2062
 2063
 2064
 2065
 2066
 2067
 2068
 2069
 2070
 2071
 2072
 2073
 2074
 2075
 2076
 2077
 2078
 2079
 2080
 2081
 2082
 2083
 2084
 2085
 2086
 2087
 2088
 2089
 2090
 2091
 2092
 2093
 2094
 2095
 2096
 2097
 2098
 2099
 2100
 2101
 2102
 2103
 2104
 2105
 2106
 2107
 2108
 2109
 2110
 2111
 2112
 2113
 2114
 2115
 2116
 2117
 2118
 2119
 2120
 2121
 2122
 2123
 2124
 2125
 2126
 2127
 2128
 2129
 2130
 2131
 2132
 2133
 2134
 2135
 2136
 2137
 2138
 2139
 2140
 2141
 2142
 2143
 2144
 2145
 2146
 2147
 2148
 2149
 2150
 2151
 2152
 2153
 2154
 2155
 2156
 2157
 2158
 2159
 2160
 2161
 2162
 2163
 2164
 2165
 2166
 2167
 2168
 2169
 2170
 2171
 2172
 2173
 2174
 2175
 2176
 2177
 2178
 2179
 2180
 2181
 2182
 2183
 2184
 2185
 2186
 2187
 2188
 2189
 2190
 2191
 2192
 2193
 2194
 2195
 2196
 2197
 2198
 2199
 2200
 2201
 2202
 2203
 2204
 2205
 2206
 2207
 2208
 2209
 2210
 2211
 2212
 2213
 2214
 2215
 2216
 2217
 2218
 2219
 2220
 2221
 2222
 2223
 2224
 2225
 2226
 2227
 2228
 2229
 2230
 2231
 2232
 2233
 2234
 2235
 2236
 2237
 2238
 2239
 2240
 2241
 2242
 2243
 2244
 2245
 2246
 2247
 2248
 2249
 2250
 2251
 2252
 2253
 2254
 2255
 2256
 2257
 2258
 2259
 2260
 2261
 2262
 2263
 2264
 2265
 2266
 2267
 2268
 2269
 2270
 2271
 2272
 2273
 2274
 2275
 2276
 2277
 2278
 2279
 2280
 2281
 2282
 2283
 2284
 2285
 2286
 2287
 2288
 2289
 2290
 2291
 2292
 2293
 2294
 2295
 2296
 2297
 2298
 2299
 2300
 2301
 2302
 2303
 2304
 2305
 2306
 2307
 2308
 2309
 2310
 2311
 2312
 2313
 2314
 2315
 2316
 2317
 2318
 2319
 2320
 2321
 2322
 2323
 2324
 2325
 2326

la Consistorie de a mi să face metrica după forma ce să păstrează acolo și a să da Elencuții ca să mi-o trimată, rămânând cu toată supunerea a Înalt Preasfinției Voastre fiu sufletesc și plecată slugă.

Iordachi Alecsandri¹

<https://biblioteca-digitala.ro> / <http://arhivelenationale.ro>

Deci acest Alecsandru Alecsandri, care în 1791 la Iași arenda venitul păhărniceii dela Sf. Spiridon, căpitanul, căsătorit cu Elena căpităneasa care la 1801 împărția averea fiilor săi printre care și acest Iordachi, era de nație grec. Legătura de rudenie a spatarului Vasile Alecsandri, tatăl poetului cu acesta se vede clar din documente, unde acesta este arătat ca „moș”¹ al spatarului, iar în altele spatarul Vasile Alecsandri era „nepot”² unei surori a lui, Catinca.

Ce rudă era tatăl spatarului Vasile Alecsandri cu acest Iordachi Alecsandri? Sion spune în Arhondologie că luase de soție pe sora acestuia și că apoi și-a schimbat și numele. Date evident greșite. Nu se cunoștea până acum soția acestui Mihalache Alecsandri. Intr’o condică³ a Mitropoliei „*pentru strângerea banilor la zidirea bisericii mari, 1833*”, spatarul Vasile Alecsandri este trecut cu suma de 500 lei. În pomelnic trece cu mâna lui;

„*Vil: Vasile Alecsandri, Elencu cu fil lor.*

Morți: Mhalache, Teodosica, Eleana, și tot nlamul”.

Reiese că soția lui Mihalache era *Teodosica* iar Elena nu poate fi decât soția bunicului lui Alecsandru Alecsandri, căpităneasa Elencu Alecsandri. La împărțirea averii făcută în 1801 de căpităneasa Elencu Alecsandri sunt trecuți următorii fii:

Iordachi, Neculai, Mărtoara, căsătorită cu *Cuza*, și *Costantin*; ar fi trebuit să fie trecută și această *Teodosică* dacă era soră cu Iordachi Alecsandri, căci ea trăia; la 1802, „*văduva Alecsandroaia*”³ — bărbatul ei murise la 1793 — se judeca cu biserica Sf. Ilie pentru un loc de lângă biserică. Această „*Alecsandroaie*”, bunica poetului, nu putea fi soră cu Iordachi întrucât nici un document nu o pomenesc. Rămâne deci că Mihalache Alecsandri a fost frate cu acest Iordache Alecsandri, fii ai celui Alecsandru Alecsandri căpitan, apoi medelnicer și al soției

1. Arhivele Statului Iași, Tr. 1765 op. 2014, dos. 918 fila 4: „Spatarul Vasile Alecsandri, vechil moșului său titularnic sovetnic Gheorghe Alecsandri”. Vezi și Sever Zotta, op. cit., p. 49-52.

2. Ibid., dosar litera A, 34; spatarul Vasile Alecsandri nepot Catincăi Alecsandri, soră cu Iordachi Alecsandri.

3. Arhivele Statului Iași, Tr. 1788 dos, 1378. „Biserica Sf. Ilie cu megieși pentru un loc. Printre megieși era și „*văduva Alecsandroaia*” pe care o reprezintă într’un proces la 1854” fil spatarului Vasile Alecsandri anume Iancu și Vasile (poetul).

acestuia Ileana; Mihalache murind la 1793, nu-l mai găsim trecut la împărțeala din 1801. Dealtfel numai așa ne putem explica, cum locul și casa lângă biserica Sf. Ilie, cumparate de Alecsandru Alecsandri, ajung—prin moștenire—la strănepoții acestuia: Iancu, și Vasile Alecsandri (poetul). Pentru a-și mări desigur moștenirea atât Mihalache cât și fratele Alecsandru mai cumpără loc tot pe ulița sârbească lângă biserica Sf. Ilie, unde își aveau așezarea părintească încă din 1780.

Venirea acestor Alecsandri la Iași se pare a fi din Galați; la 1783¹ „venitul Galaților“ de pe locul ce-l avea M-rea Sf. Spiridon danie și se descărca cheresteoa s'a dat unui Alecsandri, din Galați; în arhiva tribunalului Covurlui am găsit multe dosare privind pe diferiți Alecsandri din Galați² Mănăstirea Sf. Spiridon din Iași având locuri și diferite afaceri în Galați, le luau diferiți, printre care și membri din familia Alecsandri, dintre care unii au venit în Iași unde îi vedem tot timpul în legătură de afaceri cu Sf. Spiridon; și locul de casă și-l cumpără tot alătura, pe ulița sârbească lângă biserica Sf. Ilie, foarte aproape de Sfântul Spiridon.

Când s'a născut poetul Vasile Alecsandri? Chestiunea a fost discutată mult și nu s'a putut stabili o dată precisă în lipsa unui act de naștere. Pe lângă datele cunoscute, 1819 și 1821 o „mărturie de mitrică“ scoasă în 1835 dela Mitropolia Moldovei ne dă data de *14 Iunie 1818*; iată actul pe care l-am găsit printre hârtiile răzlețe depuse spre păstrare la Arhivele Statului.

1. Arhiva Sf. Spiridon, Sama Epitropiei, condica nr. 2, 1782—1823.

2. La 1837 un *Mane Alecsandri* (dos. 5 (1837); în același an *Hagi Enache Alecsandri* se judecă cu răzeșii din Oancea p. moște (dos. 46/1838); același cumpără în 1838 niște pământ dela Vasile Caligari (dos. 47/1838); în 1839 *Hagi Smaranda* se judecă cu *Enache Alecsandri* pentru moștenire (dos. 46/1839); în 1840 *D. Alecsandri* se judecă pentru un loc (dos. 59/1840); în 1845 *Sultana soția răposatului Alecsandri* cu fiica sa *Tarsița* se judecă cu ginerele *Enache Hristea* (dos. 59/2845); *Vasile Alecsandri* se judecă la 1850 cu falitul *Neculaț Teodoru* pentru avere (dos. 22/1850); *Iancu Alecsandri* are proces cu moșia *Folteștii* (dos. 136/1856); *C. Negri* vinde în 1857 moșia *Mânjina* lui *Hristofor Alecsandri*; (dos. 31/1857; în 1859 *Iancu Alecsandri* vinde un loc (dos. 92/1858); ni 1859 apare iarăși *Enache Alecsandri* (dos. 312/1859) *Ioan Alecsandri* la 1856 (dos. 99/1856); *Stamate Alecsandri* la 1851 cumpără un loc (dos. 8/1851); și vornicul *Vasile Alecsandri* cumpără la 1849 moșia *Chetrosul* (dos. 37/1849).

Mărturie de mitrică

Prin care se face știut duhovniceasca Decăsterie a Mitropoliei Moldovii că după încredințarea ce s'au luat prin sprafcă, s'au aflat pentru dumnealui Vasile Alexandri că la anul 1818 luna Iunie 14 s'au născut în târgul Bacăului, din pravoslavnicii legiuiții săi părinți, dumnealui spatarul Vasile Alecsandri cu soția sa Elena născută Cozoni, căruia atunci prunc, lucrările sfântului botez în drept slăvitoarea noastră credință, după așezământurile sfintei și marea biserică a răsăritului, i s'au săvârșit de preotul Ioan dela biserica Precista din arătatul târg, la 22 a aceleiași luni Iunie, iar nași i-au fost moșul său, dumnealui Mihalachi Cozoni. Drept aceia, spre încredințarea nașterii și a botezului în pravoslavie a numitului Vasile Alecsandri, fiind mai sus pomeniților săi părinți, i s'au dat această mitrică deasupra cu iscălitura Înalt Prea Sfințitului Mitropolit al Moldovii și cavaler I. I. Veniamin, iar glos adevărită cu punerea peceții și cu iscăliturile členurilor acestii Dicasteii¹. 1835. Iulie 12, No. 333.

Pe dosul acestei hârtii este scris de tatăl său:

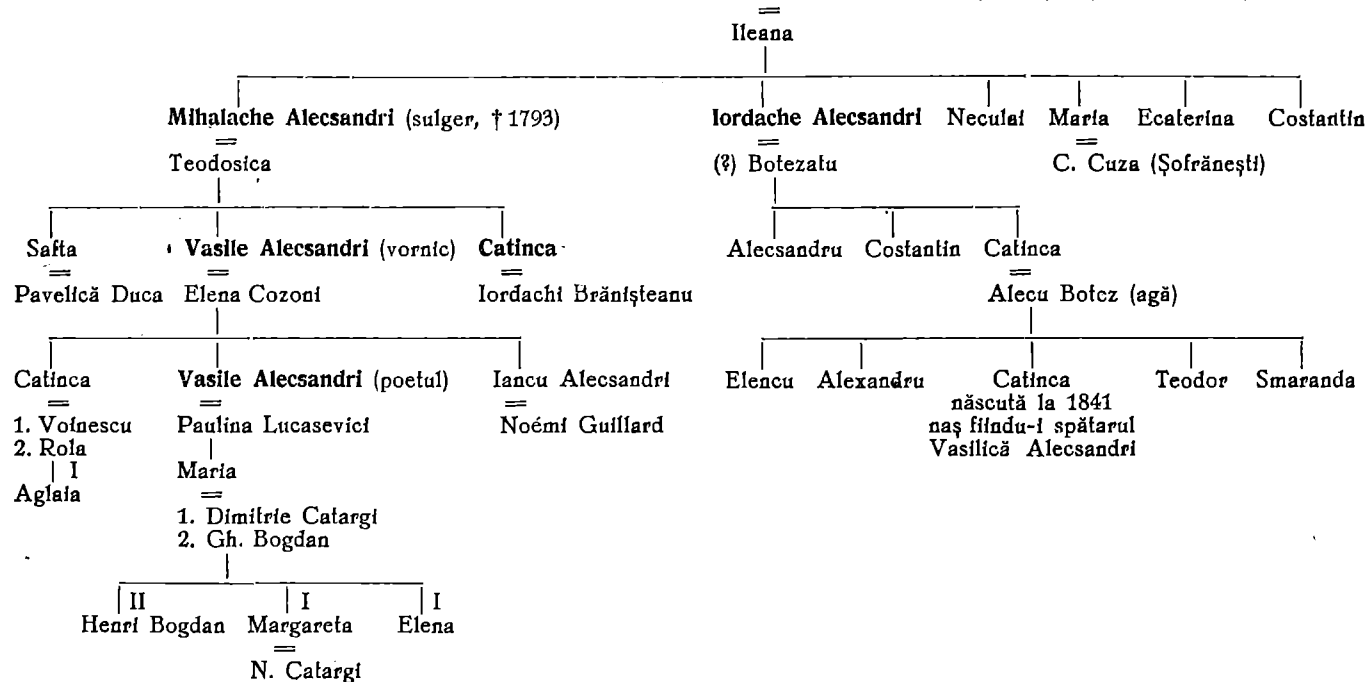
„Vasilică este născut la 14 Iunie 1818 în târgul Bacăului, botezat în lege pravoslavnică de preotul Ioan dela biserica numită Precista din Bacău; iar nănaș i-au fost moșul să Mihalache Cozoni. Părinți: Spatarul Vasile Alecsandri, mama spătăreasa Elenco Alecsandri, născută Cozoni“.

La 12 Iulie 1836 Grigore Cuza scoate pentru nepotul său Neculai Docan o asemenea „mărturie de mitrică“, „spre a-i sluji la eczamenul ci ari a i să face întru primirea la Academia din Paris unde se află dus spre câștigarea învățaturii“.

Actul de mai sus i-a servit tânărului Vasilică Alecsandri la Paris în 1835. Dece acolo s'a înregistrat 1819? Nu cumva este o greșală? Sau o modificare făcută cu vreun interes? Susținem data de 14 Iunie 1818, pe care ne-o arată acest act eliberat de Mitropolia Moldovii „după încredințarea ce s'au luat din sprafcă“ și credem mai mult în știința tatălui său despre nașterea copilului Vasilică, decât martorii care au servit la facerea unui act la 1873 la Tribunalul Bacău, care arată data

1. Arhivele Statului Iași, mapa familiei Alecsandri.

Alexandru Alecsandri (baş ceauș, căpitan) 1780 Iași

nașterii 1821. Acei care vor să se convingă de nesinceritatea actelor de naștere făcute cu martori, la căsătorii, să cerceteze dosarele de căsătorii și vor constata că atât mirii și mai ales miresele își micșorează vrâsta. Dealtfel legiuitorul a avut în vedere aceasta și actele de acest fel, menite a facilita căsătoria, nu mai sunt bune „decât a servi numai în caz de căsătorie”¹.

Din activitatea poetului ca „Arhivist al Statului”

Sever Zotta care a cercetat activitatea lui ca „Arhivist al Statului”, găsește că numai 5 acte a redactat poetul și că, din acestea, 3 privesc concediile lui, fapt care îl duce la concluzia că în acest post „poetul nu se simți bine”.

Decretul de numire nu l-a găsit Zotta în Arhivele Statului. Originalul se găsește astăzi în arhiva Fundației M. Kogălniceanu, București; de unde, împreună cu alte acte importante pentru cunoașterea vieții lui, le-a publicat A. Sacerdoțeanu².

1. Sever Zotta, op. cit., p. 3—7 stabilește data de 21 Iunie 1821; Elena Rădulescu Pogoneanu, op. cit., admite data de 14 Iunie; Gabriel Dragan, V. Alexandri, fără a aduce data noi, admite data de 1821.

2. A. Sacerdoțeanu, Inceputurile funcționărești ale lui Vasile Alecsandri, Arhiva Românească, VII, 331—340.

Înaintarea în rang dela comis deodată la spatar în 1841 se datorește calităților excepționale cu care era înzestrat tânărul poet, după cum arată raportul de recomandare pentru rang, Domnul voind cu aceasta „îndemnarea recomenduitului a spori în cele bune”. (Arhivele Statului, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1183, fila 1311; f. 1316 ciorna decretului de înaintare în rangul de spatar.

Rezoluție domnească: Postelnicia, în privire celor cuprinsă în această anafora și spre îndemnarea recomenduitului a spori în cele bune să miluește cu rangul de spatar, pentru care să va slobodi decretul cuvenit. În 31 Mai 1841. Mihai Sturza Voevod.

Prea Înălțate Doamne,

Cu privire atât a slujbei ce dumnealui comisul Vasile Alecsandri cu toată sârguința și destoinicia împlinește dela anul 1839 până astăzi șaf banilor scutelnicești și a pensilor și ținerea socotelilor în bună regulă, dar mai ales în privire că tânărul acesta și-au cheltuit o îndelungată vreme la școlile Parisului dela care s’au întors în Patria sa cu îndestulă știință în literatură și în alte epistimii, încât că după îndemnările sale au arătat și roduri priincioase Patriei sale și să nădăjduiesc și alte mai multi după îndeletnicirile la care necontenit jărtfește toată vremea cea slobodă a sa.

Pe lângă care apoi și purfările sale decând au venit și pără acum fiind

În cercetările arhivistice oricând poți avea surprize și nicio-dată nu putem da soluții definitive. Când arhivele noastre încă stau prin poduri și prin beciuri, neinventariate, altele uitate prin cine știe ce ladă de familie, multe pierdute definitiv, afirmațiile noastre trebuiesc făcute în limita datelor pe care ni le procură documentele găsite. Nu mai vorbesc de sutele de mii de dosare vechi din Arhivele Statului care așteaptă cercetătorii. Aici stă îngropat trecutul adevărat al Moldovei; aici stau „*actele publice administrative cât și giudecătorești și politice carele slujesc de temelie legiurilor și istoriei Țării*” după cum se exprimă Alecsandri într'un „*Proiect pentru regularea Arhivei Statului*”; și fiindcă a venit vorba despre acest proiect, pot afirma că nu 5 acte a scris Alecsandri — dintre care trei privind concediile lui — ci mai multe¹ între care unele merită toată atenția și scot în relief vederile civilizate ale acestui om în ceea ce privește organizarea modernă a Arhivei Statului, pentru că aici este adunată arhiva *care este o avere publică care merita cea mai de aproape îngrijire a cârmuirii*“.

În primul rând poetul se îngrijește de localul care trebuie să adăpostească acest tezaur: „*Arhiva cere a fi așezată într'un local trainic, încăpător și ferit de toate primjdiile ce i-ar putea aduce stricăciune, precum umezeala, colbăitul, focul și celelalte*”².

de toată lauda, gios iscălitul să găsești dator mărturisind neprihănire slujbii sale și celelalte a sale talenturi, neputându-le tăgădui, ea îndrăzneală a pred-stavlist pe tânărul acesta, comisul Vasile Alecsandri și fiind că pentru singura numai jârfta vremii lor la învățătură prin școlile țărilor străine, alți tineri de asămîne, s'au socotit desloinicia de a câștiga cinuri și s'au dăruit cu niște asămîne spre a lor mai multă înbărbătare și spre pildă și altora; apoi dumnealui comisul ar vrednici și pentru una ca aceasta și pentru slujba ce ocupă săști la o înaintire de ce mai însemnătoare ca pentru o așa înbrățișare din partea ocărmuirii și dumisale comisului să să facă indemn spre mai multă pe viitorime râvnă în slujbele și în dezvoltarea talenturilor sale în prîvința Patriei.

No. 3996
1841 Mai 28

A Înălțimei Voastră plecată slugă N. Suțu

1. Numai în dos. 1001 Tr. 1756 op. 4997¹⁹⁹¹ se găsesc 9 lucrări dintre care două scrise în întregime de Vasile Alecsandri; „proiectul pentru regularea Arhivei statului” pe trei pagini mari însoțit de un „general tablou de toate actele adunate în păstrarea Arhivei Statului dela 1832 până la 30 Oct. 1850”. În dos. 1023 Fr. 1756 op. III, 1922 iarăși este un raport al lui Alecsandri. Dacă s'ar căuta bine, s'ar ajunge la 100 de rapoarte dacă nu mai bine.

2. Arhivele Statului Iași, Tr. 1756 op. 1994 dos. 1001 f. 45.

Așezarea dosarelor și actelor îl preocupă în deosebi pentru „*lesnicioasa găstre după zilnicile trebuințe*“.

În proiect dă și soluționarea doleanțelor, arătând că a găsit un local la Frumoasa „casăle vechi domnești. a lui Ghica Vodă“. Dar ca și mai înainte nu a fost ascultat. Sfatul hotărâse mutarea la Golia, dar egumentul cu călugării de aici au fost mai puternici. Iată ce spune Alecsandri într'un raport scris în întregime de mâna lui la 3 Iulie 1850 :

Cînstitului Departament a Dreptății¹

Potrivit însărcinări pusă asupra-mi de către cînstitul departament a Dreptății, pentru căutarea unui local încăpător și sigur pentru cea mai mare parte a arhivei, am vizitat mănăstirile Cetățuia, Galata și Frumoasa și am descoperit în aceasta de pe urmă câteva bolți în vechiul palat a lui Ghica Vodă ; fiind însă că acest lăcaș domnesc au fost prefăcut de către călugări în șură și în găinărie, de neapărată trebuință este ca Departamentul lucrărilor publice să se însărcineze cu dregerea numitului fost palat și să se aducă în starea cuvenită unui local menit a cuprinde în sinul lui Documentele Țării. Subiscălitul cu tot respectul aduce aceasta la cunoștință cînstitului Departament a Dreptății și rămâne recunoscător egumenului Mănăstirei Golia carele apărând baștele acestei mănăstiri de năvălirea actelor arhivei, le-au ferit tot odată și pe acestea de a fi închise în bolți umede, întunecoase, neîncăpătoare și menite din învechime a sluji de temniți pentru nebuni și de chilii pentru călugări.

Iași 3 Iulie 1850

V. Alecsandri

La 2 Octombrie 1850, Alecsandri, se ocupă de rafturile necesare dosarelor. Într'un raport scris înrăși în întregime de el, arată că îi trebuie „40 de rafturi pentru așezarea actelor ce stau înghesuite pe jos și care sânt expuse la feliuri de stricăciuni“. El adaugă : „*cu toate acestea rapoartele arhivei au rămas fără nici un rezultat*“

La 15 Aprilie 1852 încă nu se rezolvase nimic din cele cerute de Alecsandri. Într'un raport din această dată întreabă din nou ce s'a făcut cu localul ; cere sfoară și plicuri pentru așezarea

1. Ibid. f. 77.

documentelor ca să nu „se amestece“. Nu știm rezultatul. Desigur că această neînțelegere pentru „documentele Țării“ l-a hotărât să plece din postul de „Arhivist Statului“, demisionând la 17 sau 22 Aprilie 1853.

Testamentul poetului. Dela Tribunalul Roman am adus pentru a fi păstrat cum se cuvine la Arhivele Statului, testamentul original al poetului. El a fost depus la 1 Octomvrie 1890 la Tribunalul Roman de soția sa Paulina Alecsandri. Testamentul făcut la 20 Septemvrie 1886, la Mircești, are următorul cuprins:

*Testament*¹

„Eu subsemnatul Vasili Alecsandri, născut și trăit în sfânta religie ortodoxă a lui Hristos, ajuns în maturitatea vieții și bucurându-mă de întregimea facultăților mele, iau următoarele dispoziții în privirea averii ce posed astăzi, făcând acest testament de bună voia mea și scriindu-l întreg eu însumi.

În urma căsătoriei fiicei mele Maria cu Dimitrie A. Catargi la 9 Octomvrie 1877 și a înzestrării sale conform legii, dându-i moșia Borzești din județuj Bacău (moșie de un venit egal cu al moșiei Mircești) precum și un trusou de valoare de două mii de galbeni; în urma vânzării moșiei mele Patrașcani din acelaș județ al Bacăului, pentru plata de datorii dotale, astăzi averea mea se compune din moșia Mircești, aflătoare în plasa Moldovii din județul Roman și de via dela Socola, comuna Bucium lângă Iași.

Las soției mele Paulina usufructul acestei moșii Mircești și a pădurii de pe dânsa, precum și acela al viei mele de la Socola, pe tot timpul cât va trăi, cu dreptul de a le cultiva însăși sau de a le arenda, fără a fi supusă la nici o dare de seamă către nimine, de dispozițiile ce va vroi să iee în privirea lor (fără însă de a le putea vinde sau a le înstrăina prin schimb).

Soția mea va locui pe Mircești, de-i va cuveni sau în casele cele vechi sau în cele mai nouă și va dispune de tot ce alcătuiesc gospodăria și menajul lor, fără a fi răspunzătoare de degradările acaretelor, mobilelor, etc. fie parțiale, fie generale.

1. Arhivele Statului Iași, „Documente“ Pachet 166 nr. 6.

După săvârșirea din viață a soției mele Paulina, atât moșia Mircești cât și via dela Socola, vor rămâne, conform voinței mele, dreptă proprietate a copiilor Mărgărita și Elena, născute din căsătoria fiicei mele Maria cu Dimitrie A. Catargi; însă dacă soția mea s'ar muta din viață înaintea epoei majorității ambelor copile, sus numita, mama lor, se va bucura până la acea epohă de uzufructul moșiei Mircești și al viei dela Socola.

Pun însărcinarea soției mele să îmbunătățească școala primară din Mircești, încurajând dezvoltarea învățăturilor folositoare și să inzestreze trei fete sărace din satul Mircești, dându-le câte una pereche boi și una vacă, fiecarei din ele. O rog, dacă va dispune de mijloace, să clădească o școală încăpătoare și să construeze pe piața satului de lângă casă o biserică mică (capelă), cu beciu boltit destinat rămășiților părinților mei și ale întregii mele familii. Pentru aceste clădiri precum și pentru meremetul caselor și acaretelor se va lua lemnul de construcție necesar din lunca de pe malul Siretului.

Las Academiei Române toate manuscriptele mele.

Făcut, scris și subscris de mine în Mircești, astăzi douăzeci Septembrie, una mie opt sute optzeci și șese (20 Sept. 1886).

V. Alecsandri

Notă

Urmașii lui Vasile Dimitriu, Gheorghe Dimitriu, a preotesei Balașa, a Mariei Surdoai, precum și dascălii Costantin și Iordachi cu urmașii lor — toți locuitori din satul Mircești — vor rămâne vecinici stăpâni pe locurile de casă, de grădină și pe pământurile dăruite de mine, după aplicarea legii rurale.

Dorința mea este ca moșia Mircești să nu se înstrăineze de familie și frumoasa Luncă de pe malul Siretului să nu se taie niciodată în mod de a fi desființată.

20 Sept. 1886
Mircești

V. Alecsandri

INSTITUTUL DE
ARTE GRAFICE
«B R A W O»
CONST. BRAHĂ
I A Ş I

